

Sygn. akt I C 1011/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2021 r.

Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Marek Jasiński

Protokolant: Joanna Czyżewska

po rozpoznaniu 29 stycznia 2021 r. w G.

na rozprawie

sprawy z powództwa B. P. (1)

przeciwko V. L. Towarzystwo (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od B. P. (1) na V. L. Towarzystwo (...) z siedzibą w W. kwotę 1817 zł (tysiąc osiemset siedemnaście złotych tytułem zwrotu kosztów procesu).

Sygn. akt I C 1101/20

UZASADNIENIE

Pozwem z 28 lutego 2020 r. powód B. P. (1) domagał się zasądzenia od pozwanego (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W. kwoty 5402,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 28 listopada 2019 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając żądanie pozwu powód podniósł, że 10 lutego 2010 r. jako konsument złożył za pośrednictwem (...) S.A. wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną w opcji M. (...) w (...) S.A. (obecnie (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W.), na podstawie którego, zawarto tę umowę. Wskazał nadto, że poza wysokością składki, żadne postanowienie umowy nie było z nim indywidualnie negocjowane. Zaznaczył również, że produkt ten był powiązany z umową o kredyt hipoteczny zawartą przez niego, co wiązało się z obniżeniem oprocentowania kredytu, zaś cesja praw z polisy stanowiła jedno z zabezpieczeń kredytu. Podkreślił, że produkt był mu przedstawiany jako bardzo korzystny, nie niosący za sobą ryzyka straty. Powód nie miał możliwości realnej oceny ryzyka, jak również nie miał wyjścia, chcąc zawrzeć umowę kredytu musiał zawrzeć umowę na sporny produkt finansowy. Nie był w stanie ustalić, jaka jest wartość świadczenia wykupu, ani odkryć, że pozwany wprowadził do umowy dodatkową opłatę sankcyjną za wcześniejsze rozwiązanie umowy.

27 lipca 2019 r. powód złożył wniosek o wypłatę świadczenia wykupu, co było jednoznaczne z rozwiązaniem umowy. Pozwana dokonała rozliczenia umowy, z którego wynikało, że suma wpłaconych przez powoda składek wynosiła 42915 zł, z czego wartość części bazowej wykupu wynosiła 39 075,70 zł. Ostatecznie kwotę świadczenia wykupu określono na 32042,07 zł i taka kwota została przelana powodowi 8 sierpnia 2019 r. 22 października 2019 r. powód złożył reklamację

wraz z wezwaniem do zapłaty kwoty 10872,93 zł, na skutek której pozwany wpłacił powodowi 30 października 2019 r. dodatkowo kwotę 5470,61 zł.

W ocenie powoda, postanowienia ogólnych warunków umowy ubezpieczenia przewidujące pobranie przez pozwanego przy wcześniejszym rozwiązaniu umowy tzw. opłaty likwidacyjnej stanowi niedozwolone postanowienie umowne, stanowiące swego rodzaju odstępnę lub karę umowną za wcześniejsze rozwiązanie umowy i rażąco narusza interes konsumenta (art. 385¹ k.p.c.).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym 9 czerwca 2020 r. w sprawie XIV Nc 1160/20, Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Od powyższego nakazu zapłaty pozwany (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W. złożył sprzeciw, zaskarżając nakaz w całości i wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwany podniósł, że roszczenie powoda jest zawyżone o kwotę 3839,30 zł, bowiem z wartości rachunku w wysokości 39075,70 zł wypłacił powodowi 37512,68 zł, zatrzymując jedynie kwotę 1563,02 zł. Powód żądał zatem więcej, niż należałoby mu się w przypadku stwierdzenia abuzywności postanowień o wysokości świadczenia wykupu. Pozwany powołał się również na dodatkowe korzyści, jakie powód uzyskał zawierając sporną umowę w postaci obniżenia oprocentowania kredytu hipotecznego. Wskazał również, że wypłacił powodowi kwotę odpowiadającą 96% wartości rachunku, zatem nie doszło do rażącego naruszenia interesu ekonomicznego powoda.

Ponadto, pozwany podniósł, że wysokość świadczenia wykupu, jako główne świadczenie stron, nie podlega ocenie z punktu widzenia ewentualnej abuzywności postanowienia. Zarzucił również powodowi nielojalność kontraktową, skoro umowa zawarta została na 15 lat, a powód rozwiązał ją po 9 latach. Podniósł wreszcie zarzut nadużycia przez powoda prawa w zakresie kwoty tzw. dodatkowej alokacji w wysokości 900 zł – dopisanej do rachunku powoda w związku z zawarciem umowy długoterminowej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

10 lutego 2010 r. B. P. (1) złożył za pośrednictwem (...) S.A. w G. wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym w opcji M. (...). Okres ubezpieczenia wynosił 15 lat. Umowa stanowiła gotowy produkt przygotowany przez ubezpieczyciela. Poza wysokością składki nie było możliwości modyfikacji warunków umowy. Zawarcie umowy ułatwiło B. P. (1) uzyskanie kredytu hipotecznego.

dowód: okoliczność bezsporna, a ponadto kopia wniosku – k. 23 – 24, zeznania świadka S. P. – k. 157, przesłuchanie powoda – k. 158.

11 lutego 2010 r. pomiędzy B. P. (1) jako ubezpieczającym a S. Towarzystwo (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (obecnie (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W.) zawarta została umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną (...). Początek okresu ubezpieczenia określony został na 11 lutego 2010 r., koniec okresu ubezpieczenia na 10 lutego 2025 r. Składka regularna wynosiła 500 zł. Wysokość tzw. świadczenia wykupu określona została jako kwota nie wyższa niż kwota odpowiadająca wartości części wolnej rachunku, powiększona o określony procent wartości części bazowej rachunku, zgodnie z tabelą wskazaną w załączniku nr 1 do ogólnych warunków umowy.

Integralną część umowy stanowiły Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną M. (...), z uwzględnieniem postanowień zawartych w Postanowieniach szczególnych do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ((...)) oraz Regulamin ubezpieczeniowych funduszy Kapitałowych (dalej: Regulamin).

dowód: kopia polisy nr (...) – k. 29, odpis z KRS – k. 54-66.

Przedmiotem umowy było życie ubezpieczającego oraz inwestowanie środków pochodzących ze składek wpłacanych z tytułu umowy w ramach ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych w okresie na jaki umowa została zawarta. Celem umowy nie była realizacja zysków w krótkim horyzoncie czasowym (...)

Postanowienia(...) określały rodzaje opłat pobieranych przez ubezpieczyciela z tytułu zawarcia i wykonywania umowy. Były to: opłata wstępna, opłata z udzielenie tymczasowej ochrony ubezpieczeniowej, opłata za ryzyko, opłata administracyjna, opłata za zarządzanie aktywami rachunku jednostek funduszy, opłata za zarządzanie aktywami portfeli modelowych, opłatę operacyjną oraz inne opłaty z tytułu dodatkowych usług oferowanych przez ubezpieczyciela.

Zgodnie z postanowieniami § 10 (...), umowa ulegała rozwiązaniu m. in. z chwilą doręczenia wniosku o wypłatę całkowitego świadczenia wykupu. Zgodnie z postanowieniami § 10 pkt. 6 (...) w przypadku przedterminowego rozwiązania umowy, m. in. na skutek złożenia wniosku o wypłatę całkowitego świadczenia wykupu, w zakresie bazowej części rachunku, ubezpieczyciel uwzględniał wysokość poniesionych przez niego kosztów związanych w dystrybuując i zawarciem umowy oraz prowadzonej przez niego działalności gospodarczej w zakresie niepokrytym z opłat, jakie byłyby pobrane w czasie całego okresu obowiązywania umowy. Wartość rachunku była definiowana jako wartość wszystkich środków zapisanych na rachunku jednostek funduszy, równa sumie wartości części bazowej rachunku oraz wartości części wolnej rachunku. Wartości te ustalane były jako liczby jednostek funduszy pomnożone przez właściwe ceny jednostek funduszy, powiększone o wartości gotówki (...)

Kwestie określenia wysokości tzw. świadczenia wykupu określały postanowienia § 23(...). Wysokość na dany dzień była równa wartości części wolnej rachunku (części środków zapisanych na rachunku jednostek funduszy pochodzących ze składek regularnych należnej po okresie bazowym (pierwszych siedmiu lat) oraz ze składki dodatkowej) oraz określonego procentu części bazowej rachunku (części środków zapisanych na rachunku jednostek funduszy pochodzących ze składki regularnej należnej za okres bazowy), wskazanego w załączniku nr 1 do (...) W 9 roku polisy (tj. dacie rozwiązania umowy przez B. P. (1)), dla umowy zawartej na 15 lat, procent części bazowej wskazano na 79%.

Wysokość kwoty całkowitej lub częściowej wypłaty świadczenia wykupu obliczana była według cen jednostek funduszy z dnia wyceny danego ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego.

W postanowieniach § 25 (...) wskazane zostało, że ubezpieczyciel nie daje gwarancji co do wartości rachunku oraz wysokości świadczeń, których kwota związana jest z wartością jednostek funduszy.

dowód: kopia OWU – k. 31 - 53

Powyższa umowa ubezpieczenia powiązana była z zawartą 16 lutego 2010 r. przez B. P. (1) z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umową o kredyt hipoteczny. Jednym z zabezpieczeń kredytu była cesja na rzecz banku praw z powyższej umowy ubezpieczenia. Nadto, zawarcie umowy ubezpieczenia powodowało obniżenie prowizji banku.

dowód: kopia umowy – k. 25, zeznania świadka S. P. – k. 157, przesłuchanie powoda – k. 158.

Z tytułu zawarcia przez B. P. (2) długoterminowej umowy ubezpieczenia, na jego rachunek ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego została przyznana tzw. dodatkowa alokacja w wysokości 900 zł. Były to dodatkowe jednostki ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego zwiększające wartość części bazowej rachunku.

dowód: zestawienia – k. 99 – 109, historia rachunku polisy – k. 131

Po spłacie kredytu w 2019 r. zabezpieczenie w postaci cesji praw z umowy ubezpieczenia na rzecz G. (...) Bank utraciło moc.

dowód: pismo G. (...) Bank – k. 28.

27 lipca 2019 r. B. P. (3) złożył wniosek o całkowitą wypłatę świadczenia wykupu, co było równoznaczne ze złożeniem oświadczenia o rozwiązanie umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.

dowód: kopia wniosku o wypłatę świadczenia wykupu – k. 67 – 69.

W czasie obowiązywania umowy B. P. (1) wpłacił składki w łącznej wysokości 42 915 zł.

dowód: okoliczność bezsporna, ponadto rozliczenie umowy – k. 79, historia rachunku polisy – k. 131.

V. L. dokonało rozliczenia umowy. Wartość i skład rachunku jednostek funduszy określona została jako iloczyn liczby jednostek funduszu I. 386, (...) i ceny jednostek funduszy 101,11 zł, tj. 39 075,70 zł. Taka również była wartość części bazowej rachunku. Wysokość świadczenia wykupu brutto została określona na 32 042,07 zł. Kwota ta została wypłacona B. P. (1) 8 sierpnia 2019 r.

dowód: rozliczenie umowy – k. 70, potwierdzenie przelewu – k. 71.

Pismem z 22 października 2019 r. B. P. (1) złożył reklamację, wzywając V. L. do wypłaty kwoty 10872,93 zł, stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą wpłaconych składek 42 915 zł i wypłaconej mu kwoty 32 042,07 zł. W odpowiedzi na reklamację V. L. wypłaciła dodatkowo kwotę 5470,61 zł, wskazując, że dokonała wypłaty łącznie 96% wartości części bazowej rachunku.

dowód: kopia reklamacji – k. 72, kopia pisma V. L. – k. 74, potwierdzenie przelewu – k. 76.

Sąd zważył co następuje:

Powyższy, istotny dla rozstrzygnięcia stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zaoferowanych przez strony dowodów z dokumentów wymienionych powyżej, których autentyczność i wiarygodność nie była w toku procesu kwestionowana przez strony, nie budziła również wątpliwości Sądu. Za wiarygodne dowody Sąd uznał również dowody z zeznań świadka S. P. i przesłuchania powoda, bowiem w sposób spójny, wzajemnie niesprzeczny i zgodny z pozostałym wiarygodnym materiałem dowodowym opisali przebieg zawarcia umowy, zakres postanowień umowy objętych możliwością negocjacji, a także zakres informacji przekazanych im przez pracownika (...) (pośrednika finansowego), a ponadto opisali związek pomiędzy sporną umową ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym z umową o kredyt hipoteczny. Stan faktyczny sprawy był z resztą między stronami niesporny. W szczególności nie było kwestionowane zawarcie spornej umowy czy treść jej postanowień. Istota sporu sprowadzała się natomiast do oceny czy postanowienia umowy (w tym OWU) przewidujące, że w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy świadczenie wypłacone powodowi zostanie pomniejszone o określony procent (tzw. „opłatę likwidacyjną”) stanowiło niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ k.p.c., a przede wszystkim oceny, w jaki sposób ma zostać określona wysokość świadczenia do wypłaty powodowi z tytułu rozwiązania umowy. Powód wywodził bowiem, że na skutek złożenia pozwanemu oświadczenia o rozwiązaniu umowy (wniosku o wypłatę całkowitego świadczenia wykupu) winna zostać mu wypłacona suma uiszczonych przez niego w czasie obowiązywania umowy składek, zaś pozwany wskazywał, że umowa nie przewidywała takiego rozwiązania, ale że wartość świadczenia wykupu bazowała na wartości jednostek uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym i stanowiła iloczyn ilości zgromadzonych na datę rozwiązania umowy jednostek uczestnictwa i ich wartości. Dopiero bowiem prawidłowo określona wysokość świadczenia wykupu może być punktem wyjścia do dalszych rozważań nad ewentualnymi skutkami stwierdzenia abuzywności kwestionowanych przez powoda postanowień umowy.

W ocenie Sądu stanowisko pozwanego w tej kwestii jest zasadne. Analiza postanowień umowy(...)w szczególności § 23 (...) prowadzi do wniosku, że powodowi nie przysługiwało roszczenie o zwrot sumy wpłaconych składek. Należy pamiętać, że sporna umowa był to produkt inwestycyjny. Kwoty wpłaconych przez powoda składek były bowiem przeznaczane na odpowiednią ilość jednostek uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym. Wartość zaś jednostek uczestnictwa uzależniona była od skuteczności inwestowania środków przez ubezpieczyciela. Przy czym, jak w przypadku każdej inwestycji, wiązało się to z określonym ryzykiem, w tym utraty wartości przez jednostki uczestnictwa

– ubezpieczyciel nie gwarantował wartości rachunku ani wysokości świadczeń związanych z wartością jednostek funduszy (§ 25 ust. (...)) Słuszny zatem okazał się zarzut, że powództwo jest niezasadne co do kwoty 3 839,30 zł różnicy pomiędzy sumą wpłaconych przez powoda składek (42 915 zł), a wartością części bazowej rachunku rozumianej jako iloczyn ilości jednostek uczestnictwa i ich wartości tj. 39 075,70 zł, zaś dalsza analiza pod kątem ewentualnej abuzywności mogła dotyczyć kwoty 1 563,02 zł stanowiącej różnicę między wartością bazową rachunku i kwoty łącznie wypłaconej powodowi, tj. 37512,68 zł.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że M. W. przedmiotową umowę ubezpieczenia niewątpliwie zawarł jako konsument, to jest osoba fizyczna dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c.).

Uzasadniając żądanie pozwu, powód powołał się przede wszystkim na treść art. 385¹ § 1 zdanie pierwsze k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Stosownie do przepisu art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienia umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Zgodnie natomiast z przepisem art. 385¹ § 3 k.c., niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, w szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie budziło wątpliwości, że umowa łącząca powoda z pozwanym podlegała kontroli z punktu widzenia art. 385¹ k.p.c. Ubezpieczony wypełniał bowiem, jak wyżej wskazano, definicję konsumenta z art. 221 k.c. Co więcej, sporne postanowienia dotyczące pobrania i sposobu obliczenia opłaty likwidacyjnej zostały do umowy stron inkorporowane z wzorca umowy ((...) (...)) zaproponowanego przez pozwanego. Nie budził również wątpliwości brak rzeczywistego wpływu powoda na treść umowy.

W orzecznictwie konsekwentnie prezentowany jest pogląd, że postanowienie ogólnych warunków umowy ubezpieczenia, nakładające na konsumenta obowiązek poniesienia – w razie wypowiedzenia umowy - opłaty likwidacyjnej pochłaniającej wszystkie środki zgromadzone na jego rachunku, jeśli wypowiedzenie umowy nastąpi w ciągu pierwszego roku trwania umowy oraz znaczną ich część w następnych latach stanowi niedozwoloną klauzulę umowną. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 grudnia 2013 roku (I CSK 149/13) w sposób jednoznaczny przesądził, iż: „postanowienie ogólnych warunków umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, przewidujące, że w razie wypowiedzenia umowy przez ubezpieczającego przed upływem 10 lat od daty zawarcia umowy, ubezpieczyciel pobiera opłatę likwidacyjną powodującą utratę wszystkich lub znacznej części zgromadzonych na rachunku ubezpieczającego środków finansowych, rażąco narusza interesy konsumenta i stanowi niedozwolone postanowienie umowne”.

Odnosząc powyższe do realiów niniejszej sprawy, w szczególności tego, że wysokość ostatecznie zatrzymanej opłaty likwidacyjnej wynosiła niecałe 4% wartości umowy na dzień jej rozwiązania. Nie jest to zatem opłata powodująca utratę całości lub znacznej części zgromadzonych środków, a w konsekwencji, jej zastosowanie nie może być uznane za rażące naruszenie interesów konsumenta. Taki próg pomniejszenia świadczenia wykupu zaaprobował zresztą ustawodawca, który w przepisach art. 26 ust. 4 ustawy z 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej wskazał, że w przypadku odstąpienia lub wystąpienia z umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, zakład ubezpieczeń wypłaca wartość jednostek ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych według stanu na dzień otrzymania informacji o odstąpieniu lub wystąpieniu z umowy pomniejszoną nie więcej niż o 4%. Zakład ubezpieczeń może pomniejszyć wypłacane kwoty o koszt udzielanej ochrony ubezpieczeniowej, chyba że koszty te zostały rozliczone wcześniej. Jeżeli ubezpieczony finansował koszt składki ubezpieczeniowej, ubezpieczający niezwłocznie zwraca ubezpieczonemu kwoty wypłacone przez zakład ubezpieczeń. Ustawa ta nie obowiązywała wprawdzie w dacie zawarcia spornej umowy, ale może stanowić wskazówkę interpretacyjną przy ocenie ewentualnej abuzywności postanowień umownych.

Reasumując, Sąd uznał, że nie zostały spełnione przesłanki do uznania, że kwota 1563,02 zł, o którą pomniejszone zostało świadczenie wykupu, stanowiła świadczenie nienależne, stanowi ono bowiem pokrycie kosztów udzielonej ochrony ubezpieczeniowej i nie narusza w sposób rażący interesów konsumenta.

Powództwo podlegało zatem oddaleniu w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, uznając powoda za stronę przegrywającą, a w konsekwencji, zobowiązaną do zwrotu pozwanemu na jego żądanie celowych kosztów obrony, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego określone przepisami § 2 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Sygn. akt I C 1011/20

ZARZĄDZENIE

(...)

1. (...)

2. (...)

3. (...)

(...)